

Харківський окружний адміністративний суд

61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, inbox@adm.hr.court.gov.ua, СДРІЮУ: 34390710

11.06.2026

№ 440/14525/25/17458/26

✓ Верховний Суд України

вул. П.Орлика, 8, м. Київ, 00011

Державна канцелярія Верховного Суду України

вул. Бастіонна, буд. 6, м. Київ, 01104

Харківський окружний адміністративний суд надсилає Вам копію рішення від 10.06.2026 та копію подання від 10.06.2026 у справі № 440/14525/25.

Суддя

Ольга ІНКОЛАСВА

Категорія справи № 440/14525/25: **Адміністративні справи (з 01.01.2019); Справи, що виникають з відносин публічної служби, зокрема справи щодо; проходження служби, з них.**

Надіслано судом: **10.06.2026**. Зареєстровано: **11.06.2026**. Забезпечено надання загального доступу: **12.06.2026**.

Дата набрання законної сили: **10.06.2026**

Номер судового провадження: **П/520/38580/25**

Харківський окружний адміністративний суд 61700, м. Харків, майдан Свободи, 6,
inbox@adm.hr.court.gov.ua, ЄДРПОУ: 34390710

10 червня 2026 р.

Верховний Суд

вул. П.Орлика, 8 , м.Київ, 00011

ПОДАННЯ

у порядку ч. 4 ст. 7 КАС України

щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» в частині якою встановлено з 1 січня 2025 року прожитковий для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, - 2102,00 гривні.

Відповідно до частини 1 ст. 147 Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження до цієї Конституції.

Згідно з пунктом 1 частини 1 ст. 150 Конституції України, до повноважень Конституційного Суду України належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність): законів та інших правових актів Верховної Ради України.

Пунктом 1 частини 1 ст. 7 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII передбачено, що до повноважень Суду належить вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційності) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Крім того ст. 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» визначено, що відповідно до Конституції України суб'єктом права на конституційне подання, окрім інших є Верховний Суд.

Згідно положень ч. 3, 4 ст. 7 КАС України у разі невідповідності правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу, або положення відповідного міжнародного договору України.

Якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

У такому випадку суд після винесення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

Так визначені Конституцією України та спеціальним законодавчим актом (Законом № 1402-VIII) гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом.

Конституційний принцип незалежності суддів означає також конституційно обумовлений імператив охорони матеріального забезпечення суддів від його скасування чи зниження досягнутого рівня без відповідної компенсації як гарантію недопущення впливу або втручання у здійснення правосуддя. Окреслену правову позицію стосовно гарантій незалежності суддів було висловлено у низці рішень Конституційного Суду України, зокрема в рішеннях від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013, а також від 4 грудня 2018 року № 11-р/2018.

Система правового захисту суддів, зокрема їх матеріального забезпечення, встановлена Законом № 1402-VIII, положення якого узгоджуються з вимогами міжнародно-правових актів щодо незалежності суддів і спрямовані на забезпечення стабільності досягнутого рівня гарантій незалежності суддів, а також є гарантією поваги до гідності людини, її прав та основоположних свобод.

У пункті 62 Висновку № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до Комітету міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів підкреслюється, що в цілому важливо (особливо для нових демократичних країн) передбачити спеціальні правові положення, що захищають грошову винагороду суддів від скорочення, а також забезпечити положення, що гарантують збільшення оплати праці суддів відповідно до зростання вартості життя.

Виплата суддівської винагороди регулюється статтею 130 Конституції України та статтею 135 Закону № 1402-VIII. Норми інших законодавчих актів до цих правовідносин (щодо виплати суддівської винагороди) застосовуватися не можуть.

Розмір суддівської винагороди визначено у статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який з огляду як на свою назву, так і сферу правового регулювання (означену в преамбулі) є законом про судоустрій у розумінні частини другої статті 130 Конституції України.

Відповідно до статті 46 Конституції України визначення прожиткового мінімуму, закладення правової основи для його встановлення, затвердження тощо наведено у Законі України № 966-XIV.

За статтею 1 цього Закону прожитковий мінімум - вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років; дітей віком від 6 до 18 років; працездатних осіб; осіб, які втратили працездатність. До працездатних осіб відносяться особи, які не досягли встановленого законом пенсійного віку.

У змісті наведеної норми Закону України № 966-XIV закріплено вичерпний перелік основних соціальних і демографічних груп населення, відносно яких визначається прожитковий мінімум.

Статтею 4 зазначеного Закону встановлено, що прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік. Прожитковий мінімум публікується в офіційних виданнях загальнодержавної сфери розповсюдження.

Варто зауважити, що Законом України № 966-XIV не визначено такого виду прожиткового мінімуму, як «прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді». Водночас цим Законом судді не віднесені до соціальної демографічної групи населення, стосовно яких прожитковий мінімум повинен встановлюватися окремо.

До 2021 року для розрахунку базового розміру посадового окладу судді застосовувався прожитковий мінімум для працездатних осіб, розмір якого встановлювався на 1 січня відповідного календарного року, як це передбачено статтею 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Водночас законодавець починаючи з 2021 року законами про бюджет на відповідні роки разом із встановленням прожиткових мінімумів, у тому числі, для працездатних осіб, ввів новий вид прожиткового мінімуму, а саме: «прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді», розмір якого становить 2102,00 грн.

Зокрема, у статті 7 законів України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», з 1 січня 2025 року відповідно встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб у розмірі 2102 грн саме для цілей визначення базового розміру посадового окладу судді.

Слід наголосити, що зміни до Закону України № 1402-VIII у частині, яка регламентує розмір суддівської винагороди у період який є предметом розгляду, а також до Закону України № 966-XIV щодо визначення прожиткового мінімуму не вносилися, тож законних підстав для зменшення розміру прожиткового мінімуму, який встановлено для працездатних осіб на 1 січня календарного року, з метою визначення суддівської винагороди, немає.

Отже враховуючи вище викладене можна прийти до висновку, що для спірних правовідносин спеціальними є норми статті 135 Закону України № 1402-VIII, які мають пріоритет стосовно положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».

Як зазначено у Рішенні Конституційного Суду України від 18 червня 2020 року № 5-рп(II)/2020, до судів різних видів юрисдикції висунуто вимогу застосовувати класичні для юридичної практики формули (принципи): «закон пізніший має перевагу над давнішим» (*lex posterior derogat priori*), «закон спеціальний має перевагу над загальним» (*lex specialis derogat generali*), «закон загальний пізніший не має переваги над спеціальним давнішим» (*lex posterior generalis non derogat priori speciali*). Якщо суд не застосовує цих формул (принципів) за обставин, що вимагають від нього їх застосування, то принцип верховенства права (правовладдя) втрачає свою дієвість.

Водночас зазначені бюджетні закони фактично змінили складову для визначення базового розміру посадового окладу судді, що порушує гарантії незалежності суддів, одна з яких передбачена частиною другою статті 130 Конституції України і частиною третьою статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Закон України про Державний бюджет України не повинен містити інакшого чи додаткового правового регулювання правовідносин, що охоплюються предметом регулювання інших законів України, особливо тієї сфери суспільних відносин, для яких діють спеціальні (виняткові) норми.

Конституція України не надає закону про Державний бюджет України вищої юридичної сили стосовно інших законів.

Тобто у національному законодавчому полі існує колізія положень двох нормативно-правових актів рівня закону, подолати яку можливо, застосувавши загальний принцип права «спеціальний закон скасовує дію загального закону» (*lex specialis derogate generali*). Такий підхід використовується у випадку конкуренції норм: коли на врегулювання суспільних відносин претендують загальні та спеціальні норми права.

Отже, за таким правовим підходом, при конкуренції норм необхідно застосовувати правило пріоритетності норм спеціального закону (*lex specialis*), тобто Закону №1402-VIII.

На такий аспект законодавчого регулювання звернув увагу Конституційний Суд України у рішеннях від 9 липня 2007 року №6-рп/2007 (справа про соціальні гарантії громадян) та від 22 травня 2008 року №10-рп/2008 (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України).

Суд зазначає, що Законом №1402-VIII закріплено, що для визначення розміру суддівської винагороди до уваги може братися лише прожитковий мінімум для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року. Оскільки указана конституційна гарантія незалежності суддів не може порушуватися і змінюватися без внесення відповідних змін до закону про судоустрій, відповідач неправильно визначився із розрахунковою величиною посадового окладу судді, застосувавши в розрахунку іншу величину, відмінну від тієї, що визначена спеціальним законом.

Щодо питання матеріального забезпечення суддів Європейський суд з прав людини у своєму рішенні від 26 квітня 2006 року у справі «Зубко та інші проти України» зазначив, що неспроможність держави вчасно виплачувати суддям їх виплати є несумісною з потребою їх здатності виконувати свої професійні функції неупереджено, щоб не зазнавати тиску і впливу на поведінку; неспроможність держави гарантувати адекватну та своєчасну виплату винагороди національним суддям та невизначеність, у якій вони залишаються, порушує справедливий баланс, що має виникнути між потребами державного інтересу та необхідністю захистити права заявників на мирне володіння своїм майном.

Необхідно підкреслити, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів, що регулюють питання правового статусу суддів, не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та законом гарантій незалежності судді.

Враховуючи викладене, можна констатувати, що заміна гарантованої Конституцією України однієї зі складових суддівської винагороди - прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня відповідного року, на іншу розрахункову величину, яка Законом №1402-VIII не передбачена (прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді - 2102,00 грн), а отже Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» в частині якою встановлено з 1 січня 2025 року та 1 січня 2026 прожитковий для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, - 2102,00 гривні не може вважати таким, що відповідає Конституції України.

З огляду на наведене, відповідно до частини ст. 7 КАС України;

ПРОШУ:

Вирішити питання стосовно внесення до Конституційного суду України подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» в частині якою встановлено з 1 січня 2025 року прожитковий для працездатних осіб та статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» в частині якою встановлено з 1 січня 2026 року прожитковий для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, - 2102,00 гривні.

Додаток: копія рішення Харківського окружного адміністративного суду від 10.06.2026 у справі №440/14525/25

Суддя Ольга НІКОЛАЄВА

Категорія справи № 440/14525/25: **Адміністративні справи (з 01.01.2019); Справи, що виникають з відносин публічної служби, зокрема справи щодо; проходження служби, з них.**

Надіслано судом: **10.06.2026**. Зареєстровано: **11.06.2026**. Забезпечено надання загального доступу: **12.06.2026**.

Номер судового провадження: **П/520/38580/25**

Харківський окружний адміністративний суд 61700, м. Харків, майдан Свободи, 6,
inbox@adm.hr.court.gov.ua, ЄДРПОУ: 34390710

Р І Ш Е Н Н Я

І М Е Н Е М У К Р А Ї Н И

Харків

10 червня 2026 року **справа №440/14525/25**

Харківський окружний адміністративний суд у складі судді Ніколаєвої Ольги Вікторівни, розглянувши за правилами спрощеного позовного провадження адміністративну справу

за позовною заявою ОСОБА_1

до Полтавського окружного адміністративного суду

та Державної судової адміністрації України

Державної казначейської служби України

про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії,

В С Т А Н О В И В:

ОСОБА_1 (далі по тексту - позивач, ОСОБА_1) звернувся до Харківського окружного адміністративного суду з позовом до Полтавського окружного адміністративного суду (далі по тексту - відповідач - 1), Державної судової адміністрації України (далі по тексту - відповідач - 2), Державної казначейської служби України (далі по тексту - відповідач - 3), в якому просить суд:

- визнати протиправними дії Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України щодо нарахування та виплати судді ОСОБА_1 суддівської винагороди за період з 23.07.2025, обчисленої виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді в розмірі 2102 гривні;

- стягнути з Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України, Державної казначейської служби України винагороду судді Полтавського окружного адміністративного суду ОСОБА_1 за період з 23.07.2025 по дату ухвалення рішення суду по суті спору, обчисливши її відповідно до вимог статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", виходячи з базового розміру посадового окладу судді місцевого суду - 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня 2025 року - 3028 грн, з урахуванням виплачених сум та утриманням передбачених законом податків та обов'язкових платежів при їх виплаті, за рахунок коштів визначених відповідною бюджетною програмою 0501150 «Виконання рішень судів на користь суддів та працівників апаратів судів» або іншою програмою чинною станом на дату виконання рішення суду.

В обґрунтування заявлених позовних вимог зазначено, що позивач є суддею у відставці та отримує довічне грошове утримання. Позивач вважає відмову відповідача у видачі довідки про суддівську винагороду для обчислення щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, виходячи з базового розміру посадового окладу судді Господарського суду, визначеного із застосуванням статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" протиправною, що й стало підставою для звернення до суду з позовною заявою.

Ухвалою судді Полтавського окружного адміністративного суду від 27.10.2025 матеріали адміністративної справи направлено до Другого апеляційного адміністративного суду, як суду вищої інстанції, для визначення підсудності.

Ухвалою колегії суддів Другого апеляційного адміністративного суду від 11.11.2025 адміністративну справу передано за підсудністю Харківському окружному адміністративному суду.

Згідно проведеного повторного автоматизованого розподілу судової справи між суддями дану адміністративну справу 05.12.2025 передано судді Світлані Чудних.

Ухвалою Харківського окружного адміністративного суду від 09.12.2025 прийнято адміністративний позов до розгляду та відкрито спрощене провадження в адміністративній справі.

Відповідач 25.12.2025 через систему "Електронний суд" надав до суду відзив на адміністративний позов, в якому просив суд відмовити у задоволенні позовних вимог з підстав, викладених у відзиві.

Від позивача до суду надійшло клопотання про зупинення провадження у справі №440/14525/25 до вирішення Великою палатою Конституційного Суду України іншої справи, за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", яким встановлено розмір прожиткового мінімуму 2102 грн для цілей визначення посадового окладу судді.

Ухвалою Харківського окружного адміністративного суду від 21.01.2026 клопотання позивача про зупинення провадження у справі № 440/14525/25 - задоволено. Зупинено провадження в адміністративній справі № 440/14525/25 за позовом ОСОБА_1 до Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України, Державної казначейської служби України про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії - до набрання законної сили судовим рішенням Великої палати Конституційного Суду України за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік".

Згідно витягу з протоколу повторного автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 03.03.2026 через звільнення судді Чудних С.О. з посади у справі визначено суддю Ніколаєву Ольгу Вікторівну.

Згідно з витягом з протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями справу передано на розгляд судді Ніколаєвій Ользі Вікторівні.

Ухвалою Харківського окружного адміністративного суду від 04.03.2026 прийнято позовну заяву до розгляду та відкрито провадження в адміністративній справі у порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи.

Вказану ухвалу суду надіслано судом відповідачу з використанням системи ЄСІТС та доставлено в його електронний кабінет, що підтверджується довідкою про доставку електронного листа. Однак у встановлений судом строк відповідач відзиву не подав, про причини не подання відзиву суд не повідомив, тому суд вирішує справу за наявними матеріалами.

Розглянувши усі надані сторонами документи, у тому числі ті, які надійшли до суду через систему "Електронний суд" та наявні у комп'ютерній програмі "Діловодство спеціалізованого суду" з моменту звернення позивачем до суду з цією позовною заявою, дослідивши матеріали справи, всебічно і повно з'ясувавши всі фактичні обставини справи, об'єктивно оцінивши докази, які мають юридичне

значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, Харківський окружний адміністративний суд встановив наступне.

З матеріалів справи вбачається, що позивач працює на посаді судді Полтавського окружного адміністративного суду.

Полтавським окружним адміністративним судом складений розрахунок фонду суддівської винагороди, зокрема, стосовно позивача, відповідно до якого за період з 06.01.2025 по 15.04.2025 суддівська винагорода нараховувалась відповідно до статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", з урахуванням прожиткового мінімуму в розмірі 2102,00 грн.

Не погодившись з діями відповідача-1 щодо нарахування та виплати суддівської винагороди за період з 21.07.2025 із застосуванням статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", позивач звернувся до суду з цим позовом.

Також позивач заявляє позовні вимоги до Державної судової адміністрації України та Державної казначейської служби України з метою належного виконання рішення суду, оскільки бюджетних призначень до Полтавського окружного адміністративного суду від розпорядника бюджетних коштів Державної судової адміністрації України та із Державного бюджету України до розпорядника бюджетних коштів від Державної казначейської служби України не надходили щодо фінансування фонду суддівської винагороди на рівні предмета позову.

Державна казначейська служба України є розпорядником бюджетних коштів для виплат суддям за рахунок коштів, передбачених бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду.

Надаючи правову оцінку спірним правовідносинам, суд зазначає наступне.

Згідно з статтею 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно - правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Відповідно до статті 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Пункт 1 частини другої статті 92 Конституції України передбачає, що виключно законами України встановлюються, зокрема, Державний бюджет України.

Закон про Державний бюджет України - це закон, який затверджує Державний бюджет України та містить положення щодо забезпечення його виконання протягом бюджетного періоду (пункт 24 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України).

Згідно з пунктом 6 частини першої статті 92 Конституції України, основи соціального захисту, а також форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII (далі - Закон України № 1402-VIII) судоустрій і статус суддів в Україні визначаються Конституцією України та законом.

Питання виплати щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці врегульоване статтею 142 Закону України № 1402-VIII, частиною четвертою якого встановлено, що у разі зміни

розміру складових суддівської винагороди судді, який працює на відповідній посаді, здійснюється перерахунок раніше призначеного щомісячного довічного грошового утримання.

Відповідно до частини першої статті 135 Закону України № 1402-VIII суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» встановлено, що прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць працездатних осіб - 3028 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення, зокрема, працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, - 2102 гривні.

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» встановлено, що прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць для працездатних осіб - 3328 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення, зокрема, працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, посадового окладу прокурора окружної прокуратури, посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів, - на рівні, встановленому для відповідного державного органу станом на 31 грудня 2025 року.

Таким чином, Законом України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та Законом України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» для визначення базового розміру посадового окладу судді передбачена спеціальна розрахункова величина, розмір якої становить 2102,00 грн.

Однією з гарантій належного здійснення правосуддя є створення необхідних умов для діяльності суддів, їх правового, соціального захисту та побутового забезпечення.

Визначені Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів» гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їхнього статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом.

Конституційний Суд України неодноразово у своїх рішеннях підкреслював, що конституційний принцип незалежності суддів означає також конституційно обумовлений імператив охорони матеріального забезпечення суддів від його скасування чи зниження досягнутого рівня без відповідної компенсації як гарантію недопущення впливу або втручання у здійснення правосуддя (рішення від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 01 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 03 червня 2013 року № 3-рп/2013, від 04 грудня 2018 року № 11-р/2018).

З 30.09.2016 набрали чинності зміни, внесені до Конституції України, згідно із Законом України від 02.06.2016 р № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», яким, зокрема, статтю 130 Основного Закону викладено у новій редакції, текст якої зазначено, і вперше закріплено спосіб визначення розміру суддівської винагороди, а саме, що «розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій».

Питання визначення розміру суддівської винагороди врегульовано статтею 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (який з огляду як на свою назву, так і сферу правового регулювання (означену в його преамбулі), є законом про судоустрій в розумінні частини другої статті 130 Конституції України), зокрема, пунктом 1 частини третьої якого визначено, що базовий розмір посадового окладу судді місцевого суду становить 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Отже, розмір посадового окладу судді, який є складовим елементом суддівської винагороди, залежить від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» державні соціальні стандарти - встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюються з метою, зокрема, визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, визначених Конституцією України (положення статті 2 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»).

Згідно з приписами статті 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового обслуговування, соціального захисту, культури, охорони здоров'я та освіти.

Визначення прожиткового мінімуму, закладення правової основи для його встановлення та врахування при реалізації державою конституційної гарантії громадян на достатній життєвий рівень урегульовано Законом України «Про прожитковий мінімум».

Відповідно до статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум» прожитковий мінімум - це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування (далі - набір продуктів харчування), а також мінімального набору непродовольчих товарів (далі - набір непродовольчих товарів) та мінімального набору послуг (далі - набір послуг), необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років; дітей віком від 6 до 18 років; працездатних осіб; осіб, які втратили працездатність.

До працездатних осіб відносяться особи, які не досягли встановленого законом пенсійного віку.

Зазначеною нормою Закону України «Про прожитковий мінімум» визначено вичерпний перелік основних соціальних і демографічних груп населення, стосовно яких визначається прожитковий мінімум.

Статтею 4 Закону України «Про прожитковий мінімум» встановлено, що прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік. Прожитковий мінімум публікується в офіційних виданнях загальнодержавної сфери розповсюдження.

Слід зазначити, що Законом України «Про прожитковий мінімум» не визначено такого виду прожиткового мінімуму, як «прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді». Вказаним законом судді не віднесені до окремої соціальної чи демографічної групи населення, стосовно яких прожитковий мінімум повинен встановлюватися окремо.

Натомість статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» разом із встановленням на 01 січня 2025 року прожиткового мінімуму для працездатних осіб в розмірі 3028,00 грн, та встановленням на 01 січня 2026 року прожиткового мінімуму для працездатних осіб в розмірі 3328,00 грн був введений такий вид прожиткового мінімуму, як «прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді» та «працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, посадового окладу прокурора окружної прокуратури, посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів», розмір якого становить 2102,00 грн.

Суд зазначає, що зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині, яка регламентує розмір суддівської винагороди, а також в Закон України «Про прожитковий мінімум» щодо визначення розміру прожиткового мінімуму не вносилися, тож законних підстав для зменшення

розміру прожиткового мінімуму, який встановлено для працездатних осіб на 1 січня календарного року, з метою визначення суддівської винагороди, немає.

Водночас, Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» фактично змінив складову для визначення базового розміру посадового окладу судді, що порушує гарантії незалежності суддів, одна з яких передбачена частиною другою статті 130 Конституції України і частиною третьою статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Суд наголошує, що Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» не повинен містити інакшого чи додаткового правового регулювання правовідносин, що охоплюються предметом регулювання інших законів України, особливо тієї сфери суспільних відносин, для яких діють спеціальні норми. Конституція України не надає закону про Державний бюджет України вищої юридичної сили стосовно інших законів.

На такі аспекти при підготовці, прийнятті та введенні в дію закону про Держбюджет звертав увагу Конституційний Суд України у рішеннях від 09 липня 2007 року №6-рп/2007 та від 22 травня 2008 року №10-рп/2008.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» закріплено, що для визначення розміру суддівської винагороди до уваги повинен братися лише прожитковий мінімум для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року. Зазначена конституційна гарантія незалежності суддів не може зазнавати змін без внесення відповідних змін до закону про судоустрій, тобто суддівська винагорода не може обчислюватися із застосуванням величини, відмінної від тієї, що визначена Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Таким чином, заміна гарантованої Конституцією України однієї зі складових суддівської винагороди прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня 2025 року (3028,00 грн), на 01 січня 2026 року (3328,00 грн.) на іншу розрахункову величину, яка Законом України «Про судоустрій і статус суддів» не передбачена (прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді - 2102,00 грн), на підставі абзацу 5 статті 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», є протиправною.

Зазначені висновки узгоджуються з правовою позицією, висловленою судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду у постанові від 17.02.2026 у справі №200/2309/25.

У постанові від 17.02.2026 у справі №200/2309/25 судова палата з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду відступила від висновків, викладених у постанові Верховного Суду від 17.11.2025 у справі №520/32171/24, у якій викладено правовий висновок про те, що для визначення базового розміру посадового окладу судді, який враховується при розрахунку щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, повинен застосовуватись прожитковий мінімум для працездатних осіб у розмірі 2102,00 грн відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2024 рік" та, відповідно, що з 01.01.2024 не відбулась зміна розміру складових суддівської винагороди судді, який працює на відповідній посаді, а отже відсутні правові підстави для здійснення перерахунку щомісячного довічного грошового утримання позивачці як судді у відставці та сформувала такий висновок:

у зв'язку зі збільшенням прожиткового мінімуму для працездатних осіб, визначеного законом про Державний бюджет України на відповідний рік станом на 1 січня, а також зумовленим цим зростанням розміру суддівської винагороди, розрахунок якої здійснюється на основі прожиткового мінімуму, у суддів у відставці виникає право на перерахунок щомісячного довічного грошового утримання;

для визначення базового розміру посадового окладу судді, який враховується при обчисленні щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, підлягає застосуванню прожитковий мінімум для працездатних осіб у розмірі, встановленому законом про Державний бюджет України на

відповідний рік та, відповідно, у разі його збільшення порівняно з попереднім роком з 01 січня наявні правові підстави для здійснення перерахунку щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці.

Застосовуючи наведені правові висновки Верховного Суду у справі № 200/2309/25 до спірних правовідносин, які виникли у даній справі, суд дійшов висновку про те, що для належного та ефективного захисту порушеного права необхідно стягнути з Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України, Державної казначейської служби України винагороду судді Полтавського окружного адміністративного суду ОСОБА_1 за період з 23.07.2025 по дату ухвалення рішення суду по суті спору, обчисливши її відповідно до вимог статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", виходячи з базового розміру посадового окладу судді місцевого суду - 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня 2025 року - 3 028 грн, з урахуванням виплачених сум.

Щодо позовних вимог, заявлених до ДСА України, суд зазначає, що для правильного вирішення цієї справи та обрання ефективного способу захисту порушених прав необхідно з'ясувати участь ДСА України (через призму її компетенції щодо розпорядження бюджетними коштами, виділеними на фінансування судів) у застосуванні прожиткового мінімуму «для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді» при виплаті суддівської винагороди, і, як наслідок, визначити правовий статус цього державного органу в адміністративному спорі - третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, чи відповідач (другий відповідач).

До того ж, необхідно зауважити, що відповідно до правил частин третьої, четвертої статті 148 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Державна судова адміністрація України здійснює функції головного розпорядника бюджетних коштів щодо фінансового забезпечення усіх інших судів, окрім Верховного Суду та вищих спеціалізованих судів; функції розпорядника бюджетних коштів щодо місцевих судів здійснюють територіальні управління ДСА України.

Відповідно до статті 149 цього Закону суди фінансуються згідно з кошторисами і щомісячними розписами видатків, затвердженими відповідно до вимог цього Закону, у межах річної суми видатків, визначених Державним бюджетом України на поточний фінансовий рік, у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України.

Зважаючи на наведені положення статей 148, 149 Закону у зіставленні з положеннями частин першої, другої, п'ятої статті 22, частини першої статті 23 Бюджетного кодексу України, виплата суддівської винагороди здійснюється в межах бюджетних призначень, головним розпорядником яких є ДСА України. Відповідач, як розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня, здійснює свої повноваження у межах асигнувань, які ДСА України затвердила у відповідному кошторисі на бюджетний рік.

Необхідність з'ясування участі ДСА України у виплаті суддівської винагороди позивача пов'язана з тим, що однією з причин невиконання суддівської винагороди у повному обсязі протягом спірного періоду може бути недостатність виділених відповідачу коштів (бюджетних асигнувань) на ці потреби.

У такому випадку невиконання суддівської винагороди у повному обсязі можна пов'язувати із діяльністю ДСА України як головного розпорядника бюджетних коштів щодо фінансового забезпечення діяльності усіх судів (крім Верховного Суду; стаття 148 Закону), відповідно як суб'єкта владних повноважень, рішеннями/діями якого порушено право особи (судді).

У випадку ж, якщо б ДСА України виділила відповідачу-1 достатньо коштів для виплати суддівської винагороди (зокрема й позивачу), з урахуванням вимог статті 135 Закону (затвердивши відповідний кошторис), але Господарський суд Луганської області розпорядився цими коштами з урахуванням зменшеного розміру прожиткового мінімуму, то є підстави стверджувати, що невиконання позивачу суддівської винагороди в повному обсязі, як наслідок виникнення заборгованості з її виплати, був би результатом дій/рішень Полтавського окружного адміністративного суду, отже спосіб захисту повинен співвідноситися/пов'язуватися з цими діями та їх наслідками.

Наведене узгоджується з правовими висновками Верховного Суду, викладеними у постанові від 17.10.2023 у справі №280/117/22, які в силу частини п'ятої статті 242 Кодексу адміністративного судочинства України є обов'язковими для врахування при розгляді даної справи.

Із урахуванням статусу ДСА України як головного розпорядника бюджетних коштів та учасника бюджетного процесу у питаннях фінансування судової системи Верховний Суд у постанові від 24.09.2020 року у справі №280/788/19 дійшов висновку про правильність рішення судів у спорі щодо розміру суддівської винагороди, яким зобов'язано ДСА України здійснити фінансування розпорядника коштів нижчого рівня з єдиного рахунку Державного бюджету України, передбаченого для виконання рішень судів на користь суддів, для проведення виплати судді недоотриманих сум суддівської винагороди.

Отже, оскільки ДСА України є головним розпорядником бюджетних коштів, учасником бюджетного процесу у питаннях фінансування судової системи, то наявні правові підстави для задоволення позовної вимоги про визнання протиправною бездіяльності Державної судової адміністрації України щодо незабезпечення фінансування виплати належної позивачу суддівської винагороди за період з 23.07.2025 по дату ухвалення рішення суду зі здійсненням всіх передбачених законодавством нарахувань, виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб у відповідному бюджетному році.

Разом з тим, суд вважає, що вимога заявника про обтяження ДСА України обов'язком здійснити фінансування за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 0501020 не підлягає задоволенню у зв'язку із відсутністю в матеріалах справи належних доказів порушення прав позивача саме в цій частині позовних вимог.

Таким чином, суд дійшов висновку, про необхідність визнання протиправними дій Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України щодо нарахування та виплати судді ОСОБА_1 суддівської винагороди за період з 23.07.2025, обчисленої виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді у розмірі 2102 грн, та стягнення з Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України, Державної казначейської служби України винагороди судді Полтавського окружного адміністративного суду ОСОБА_1 за період з 23.07.2025 по дату ухвалення рішення суду по суті спору, обчисливши її відповідно до вимог статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", виходячи з базового розміру посадового окладу судді місцевого суду - 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня 2025 року - 3028 грн, на 01 січня 2026 року - 3328,00 грн з урахуванням виплачених сум.

Суд також враховує позицію ЄСПЛ (в аспекті оцінки аргументів апелянта), сформовану у справі Серявін та інші проти України (№ 4909/04): згідно з його усталеною практикою, яка відображає принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути належним чином зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються; хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент; міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від характеру рішення (рішення у справі Руїс Торіха проти Іспанії (RuizTorijav. Spain) № 303-A, пункт 29).

Також згідно з п. 41 висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень, обов'язок суддів наводити підстави для своїх рішень не означає необхідності відповідати на кожен аргумент захисту на підтримку кожної підстави захисту. Обсяг цього обов'язку може змінюватися залежно від характеру рішення.

Відповідно до частин першої та другої статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу.

В адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

З'ясувавши та перевіривши всі фактичні обставини справи, об'єктивно оцінивши докази, що мають юридичне значення, суд вважає, що наявні правові підстави для часткового задоволення позовної заяви.

Розподіл судових витрат здійснюється відповідно до статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України.

Керуючись статтями 14, 22, 139, 194, 243, 246, 249, 250, 255, 295, 297 Кодексу адміністративного судочинства України, суд, -

У Х В А Л И В:

Позовну заяву ОСОБА_1 (АДРЕСА_1 , РНОКПП НОМЕР_1) до Полтавського окружного адміністративного суду
Державної судової адміністрації України
Державної казначейської служби України ()
про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії - задовольнити частково.

Визнати протиправними дії Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України щодо нарахування та виплати судді ОСОБА_1 суддівської винагороди за період з 23.07.2025 року, обчисленої виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді в розмірі 2102 гривні.

Стягнути з Полтавського окружного адміністративного суду, Державної судової адміністрації України, Державної казначейської служби України винагороду судді Полтавського окружного адміністративного суду ОСОБА_1 за період з 23.07.2025 по дату ухвалення рішення суду по суті спору, обчисливши її відповідно до вимог статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", виходячи з базового розміру посадового окладу судді місцевого суду - 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня 2025 року - 3028 грн та на 01 січня 2026 року - 3328,00 грн з урахуванням виплачених сум.

У задоволенні решти позовних вимог - відмовити.

Рішення набирає законної сили у порядку, передбаченому статтею 255 Кодексу адміністративного судочинства України та підлягає оскарженню у порядку та у строки, визначені статтями 295, 297 Кодексу адміністративного судочинства України.

Суддя Ольга НІКОЛАЄВА